

Tranås/Ydre Släktforskarförening

Medlemsblad hösten 2025

Höstens o
vinterns
program

Sidan 2 o 3

Från Asby till Iowa i USA och tillbaka

Sidan 8

Bennichs-
gatan
i Tranås

Sidan 4

Tänt var
det här!

Sidan 12

Det föll i
glömskans hav

Sidan 6

Ordförandens tankar

Berättelsens betydelse kan inte överskattas! Berättelsen har idag ofta försvunnit när vi istället söker kunskap på andra sätt. Förr i tiden var det ofta enda sättet att föra kunskap vidare mellan personer och inte minst från den äldre generationen till den yngre. Berättelserna innebar också att människor samlades istället för att sitta i den egna vrån och söka kunskap var för sig, vilket ofta är fallet idag.

Berättelser kan vara så många olika saker. Det kan vara föredraget där den skicklige berättaren trollbinder en stor skara människor. Det kan vara samtalet mellan två personer som betraktar några gamla fotografier och som kan delge varandra olika minnen kopplade till dessa. Alla former av berättelser bidrar till mer möten mellan människor och motverkar den ofrivilliga ensamhet som nu för tiden har drabbat så många.

När det gäller berättelser kommer man osökt vidare in på släktforskningen. Alltför många släktforskare vill komma snabbt fram och samlar bara på namn, födelsedatum och platser. Men försök istället att sakta ner, hitta mer information om varje förfader och skapa en berättelse om varje släkting. Var nyfiken och fantisera så kommer suget efter att hitta mer och nya uppgifter om personerna. Det ger så mycket mer för en själv som forskare och även för andra som tar del av forskningen. Efter ett tag så sätter det sig i ryggmärken så att man alltid vill veta mer och skapa en berättelse om varje människa. Det blir som ett sug även när det handlar om personer som man inte alls är släkt med.

I Tranås/Ydre Släktforskarförening har vi precis haft 40-årsfest på Lugnalandet i Sommen. Det var riktigt roligt att så många som 90 personer ville vara med på festligheterna. Då var det dessutom många som gärna ville varit med, men som hade förhinder av olika slag. Det är fantastiskt att se tillbaka på de 40 åren och all den verksamhet som varit. Detta fortsätter och vi lockar nya människor så att medlemstalet hela tiden ökar. Vi har nu satt ihop ett program för hösten och vintern som ni kan läsa om på kommande sidor. Notera direkt i almanackan! Varmt välkomna på de olika arrangemangen!

Lasse Karlsson
ordförande

Digitala möten under hösten

Släktforskarföreningens digitala möten genomförs i programmet ZOOM. Om du är osäker på hur det fungerar kan du höra av dig till någon i styrelsen för råd och hjälp. Hittills har vi planerat tre möten under hösten enligt nedan. Eventuellt anordnar vi något ytterligare digitalt möte och då kommer information om dessa i våra mail-utskick och på hemsidan. **För att delta på ett digitalt möte anmäler du dig till lassektranas@gmail.com senast dagen före mötet.**

Husfrudömet

Onsdagen 22 oktober klockan 18.30

Digitalt föredrag med Lars Bägerfeldt, arkeolog, historiker och författare.

Att kvinnor var omyndiga fram till 1921 misstolkas ofta och uppfattas som att hon var underlägsen mannen. När man undersöker husfrudömet och självhushållets tid, får det en helt annan betydelse. Varken den gifta mannen eller kvinnan bestämde över den andra, utan de var beroende av varandra på lika villkor. Mannen skulle företräda sin hustru ute i samhället. Inte styra, inte påverka, bara företräda. Endast av det skälet var hon omyndig. Hustrun bestämde över maten och kläderna hemma på gården. Hon bar nycklarna. En viktig symbol som gjorde henne jämlik med mannen. Hos borgarna i städerna och i adelsfamiljerna rådde dock helt andra villkor, vilket ledde till en kvinnokamp som saknades på landsbygden. Föredraget håller på cirka 1 timme. Kostnadsfritt för medlemmar, 50:- för övriga.

Nya bilder av Hultgren

Måndagen 17 november klockan 18.30

Gerd Brisfjord Karlsson berättar om Ydre-fotografen Christian Hultgren och visar ett urval av hans fantastiska bilder. Det blir helt nya bilder som aldrig visats tidigare, men även några från utställningen i Österbymo den gångna sommaren. Kostnadsfritt för alla.

Disbyt

Onsdagen 3 december klockan 18.30

Anders Johansson berättar om Disbyt och hur det fungerar. Disbyt är en databas, uppbyggd av föreningen DIS, där man kan söka efter sina anor. Mötet är kostnadsfritt för alla.

Program hösten vintern 2025-26

Soldattorpen i centrala Tranås

Onsdagen 15 oktober kl. 18.30

Anders Johansson berättar om de olika soldattorpen som funnits i centrala Tranås. Vi får veta var de låg och lite om människorna där. Kaffeservering.

Plats: Föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Arkivens dag - släktforskning förr

Lördagen 8 november kl. 10-15

och söndagen 9 november kl. 13-16

Vi visar hur släktforskning gick till före datorns tid, när man använde rullfilm och mikrokort. Du får pröva på den gamla tekniken och uppleva skillnaden mot idag. Givetvis finns även föreningens övriga material tillgängligt.

På lördagen klockan 11.00 berättar Weimar Sjöstedt om husen i Linderås kyrkby och sin nyutgivna bok om dessa.

Kaffeservering.

Plats: Föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Adventskaffe

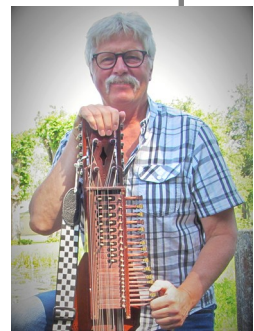
Torsdagen 27 november kl. 18.30

Riksspelemannen Claes-Göran Olson från Linköping kommer till oss och spelar på sin nyckelharpa. Han berättar också om instrumentets historia och vilken betydelse det har haft i vårt land.

Dessutom som vanligt kaffe med hembakat, lotteri och trevlig samvaro. Pris: 50:-.

Anmälan senast 24 november till Lasse Karlsson tel. 072-321 61 59.

Plats: Föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Släktforskningens dag "Från gravvalvsvarligt till dödskul"

Lördagen 17 januari 2026, klockan 10-14

Klockan 11.00 musikern Lennart Palm från Lerum, känd från Melodikryssat, ger oss ett föredrag om gravvalv och barocktidens begravnings seder, där han berättar om sin hobby att dokumentera gravvalv och förmedlar kunskap om deras historia och de personer som vilar där.

Du kan också få hjälp och tips i din släktforskning. Kaffeservering.

Plats: Föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Herrgårdsspöken

Lördagen 21 februari 2026, klockan 11.00 i Österbymo

Föredrag med historikern och författaren Peter Ullgren. Peter berättar om spöken, gästar, vita damer och övernaturliga fenomen. På våra svenska slott och herrgårdar myllrar det av dem. Han presenterar historier och sägner som handlar om män och kvinnor som dött och kommit tillbaka för att ställa saker och ting till rätta eller för att hämnas på oss efterlevande. Spökena har överlevt upplysningen, 1800-talets sekularisering och det moderna informationssamhället.

Föredraget är kostnadsfritt men eftersom platserna är begränsade måste du ha biljett. Hämtas på Biblioteket i Österbymo eller ring Lasse K. tel. 072-321 61 59.

Plats: Biblioteket i Österbymo

Gatunamn i Tranås - Bennichsgatan

Det finns i Tranås ett antal gatunamn som är namngivna efter personer. Vi kommer att presentera historien bakom dessa namn i några artiklar här i medlemsbladet. Denna gång presenterar vi Bennichsgatan som är döpt efter Oscar Bennich (1823-1903).

Oscar Bennich

Carl Johan **Oscar** Bennich föddes den 16 december 1823 på Opphems storgård i Tjärstads socken, Östergötland. Hans föräldrar var majoren och godsägaren Gustaf Bennich (1779-1857) och Gustava Henrika Sabelfeldt (1785-1847)

Carl Johan Oscar Bennich
(1823-1903)

Efter officersutbildning vid Carlberg i Stockholm fick Oscar 1849 tjänst som löjtnant vid Jönköpings regemente och befordras senare till kapten. Han gifte sig 1851 med Helga Margareta Åberg, född 1831-03-04. Helga var dotter till Johan Adolf Åberg på Tranås Säteri som ägde ett stort antal gårdar i Säby socken. Vid J.A. Åbergs död 1856-03-17 blev Bennich ägare till Gransbo genom giftermålet.

Löfstad samhälle

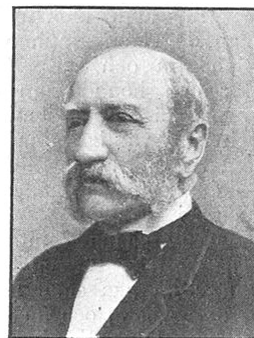
J. A. Åberg hade redan i början på 1850-talet börjat sälja tomter runt torgplatsen på Tranås Kvarns marker. Det gick trögt i början. När klockare Johansson byggde sitt hus vid nuvarande Storgatan 21 fanns det 6 böningshus på platsen. Den 16 april 1864 avlider även änkan Britta Kristina Åberg f. Humble. Tranås säteri

ägs nu av Victor Åberg och Tranås Qvarns tomter delas mellan barnen. 1861 upprättades en karta över tomtindelningen på Tranås Qvarns hemman. Upprättandet av denna karta har säkerligen med beslutet i riksdagen 1860, om att järnvägen skulle dras väster om Sommen, att göra. Kartans rubrik är: *"Karta öfver tillämnade köpingen Löfstad belägen å ägora till Tranås qvarn uti Jönköpings län Norra Vedbo härad och Säby socken"*. Upprättad år 1861 af P. W. Åkerhjelm" Det fanns alltså redan vid denna tid, planer på köpingsrättigheter och järnvägsstation på platsen. Antagligen är planen Åbergs eftersom det som sagt endast fanns 6 hus i Löfstad som platsen kallas vid denna tid. Till denna karta finns ett protokoll där änkan Åberg representeras av kapten Bennich. Bennich är nu inblandad i det mesta i det gryende samhället och han omnämns ofta i kommunala protokoll. Exempelvis så företräds Löfstad/Tranås av Oscar Bennich vid ett möte i Hullaryd i april 1873 angående järnvägens sträckning genom bygden.

I Corren den 12 juni 1873 kan man hitta en notering om ett möte i Hullaryd angående stationsnamn för järnvägen: *Andra station vid Löfstad med sidospår härifrån till Sommens strand, skulle föreslås heta Säby, ehuru jordägaren önskade namnet Löfstad.* Det är alltså jordägaren av Tranås Qvarn, som på mötet representeras av kapten Bennich, som vill att stationen ska heta Löfstad, men som vi vet blev stationsnamnet Tranås.

1874 var Bennich en av initiativtagarna till grundandet av Norra Vedbo härads Sparbank. (Namnet ändrades 1885 till Tranås sparbank). I september 1874 skickades en inbjudan till aktieteckning för att grunda en sparbank, och denna inbjudan var undertecknad av O. Bennich, Gransbo och riksdagsman August Pettersson, Klosterås. 1875 den 12 februari öppnade sparbanken och Bennich var då styrelseledamot, han lämnade styrelsen redan 1877, men kvarstod som huvudman för banken fram till år 1900. Åren 1859-1885 var Bennich även ordförande i Norra Vedbo hushållsgille (numera hushållningssäll-

skapet), och han lät även anlägga en fiskodlingsanstalt vid Tranås. 1884 tvingas Bennich sälja Gransbo på grund av förluster vid sin svåger, Victor Åbergs, obestånd. (Som senare även ledde till konkurs för änkan Amanda Åberg 1888). Bennich flyttar då in till Tranåsborg, Tranås kvarn. I husförhålls-längden står att han under 1887 en tid var bosatt i Ryssland, oklart varför. När hustrun avlidit 19 december 1890 flyttar han först till Danmark och sedan till sin bror Axel i Stockholm. Efter att ha gift om sig redan sommaren 1891 med Johanna Lovisa Åhsberg (1836-1908) flyttar han tillbaka till Säby där de hyr in sig i kvarteret Lyktan 20. 1897 flyttar paret till Tranås säteri och 1902 åter till Tranås kvarn där Oscar avlider den 18 juni 1903. Han är begravd tillsammans med sin

† C. J. O. BENNICH,
kapten, afled i Tranås d. 18 juni
i en ålder af 79 år. Afgick från
krigstjänsten 1861 med kapstens
afsked.

första hustru och dottern Julia Ellen på Tranås gamla griftegård, och gravstenen finns kvar än idag.

Namnet Bennich

Släktens ursprung är omtvistad, men kan enligt osäkra källor ha sin härstamning i hertigdömet Schleswig. En ätt som adlades 1488 av den danske kungen Hans I innehade samma namn. Den äldste bevisade stamfadern i Sverige var rådmannen i Kungsbacka Jakob Bennich (död 1732). Oscars bror Axel – riksdagsmannen och generaltulldirektören – adlades 1864 (introducerad 1865) under eget namn med nummer 2339. Denna gren fortlever ännu.

Anders Johansson

Källor: Kyrkböcker från Säby socken, Dombok Norra Vedbo häradsrätt, "Boken Om Tranås och Säbybygden" av Thure Filén 1921

Släktforskarföreningen firade 40-årsjubileum

*Det var många människor som hade samlats på Lugnalandet för att fira Släktforskarföreningens 40 år. Kvällen inled-
des med att Gerd Brisfjord Karlsson gjorde en tillbakablick över föreningens verksamhet. Foto: Lasse Karlsson*

Lördagen den 13 september firade föreningen sitt 40-årsjubileum med pompa och ståt på Lugnalandet i Sommen utanför Tranås. Ca 90 personer tog plats vid de vackert dukade borden. De närvarande var medlemmar med respektive men även representer från Ydre kommun och grannföreningen Jönköpingsbygdens Släktforskarförening.

Efter att ordförande Lasse Karlsson hälsat alla välkomna var det dags för undertecknad att ge en kort tillbakablick över verksamheten under 40 år. Det blev en berättelse om de olika sammankomster som varit genom åren och att en del fortfarande är

återkommande. Åhörarna påminnes också om den enorma utveckling och förändring som själva släktforskningen genomgått under åren. Från rullfilm och mikrokort till sökning via dator gick förändringen med en rasande fart.

Då alla var mätta och belåtna efter den goda maten var det dags för den lokalt välkände historieprofessorn och föredragshållaren Kalle Bäck. Kalles föredrag hade rubriken "Det typiskt svenska i vårt beteende - om det finns något sådant." Hans berättelse lockade till många skratt och aha-upplevelser men också till eftertanke. Kalle skickade med de kloka orden att "Det finns olikheter människor emellan, men oftast inget som är rätt eller fel."

Under kvällen hedrade föreningen Weimar Sjöstedt med Förtjänsttecknet i silver, diplom och blommor för sin mångåriga insats för Tranås/Ydre Släktforskarförening. Weimar som är en välkänd profil i bygden har alltid ställt upp för föreningen och gärna hjälpt medlemmar och enskilda att hitta sina förfäder och deras torpstugor. Motiveringen till Weimar lyder:

Weimar Sjöstedt har varit aktiv i Tranås/Ydre Släktforskarförening sen slutet av 1980-talet. Han började som ledare i släktforskarkurserna och har fortsatt i flera år. Han har hjälpt många med släktforskning och alltid ställt upp när behov har funnits. Weimar har bistått Kurt Steinrud i hans arbete med att ta fram biogra-

fier inom Linderås och Lommaryds socknar. Han har varit föreningens ordförande, haft hand om torp- och gravvandringar. Han har ofta berättat om sin kära hemsocken Linderås och avslutar nu ett forskningsarbete om Linderås kyrkby.

Samtidigt passade Weimar på att till föreningen överlämna sin nytryckt bok om Linderås kyrkby.

Kvällen avslutades med att Peter Johansson underhöll med dragspelsmusik, sång och små trevliga historier. Kvällens festligheter i sin helhet blev mycket uppskattade av de närvarande. Många gjorde nya bekantskaper vid borden och några fann till och med nya släktingar. En mycket trevlig afton som gav fina minnen.

Gerd Brisfjord Karlsson

*Kalle Bäck berättade om det typiskt svenska i vårt beteende.
Foto: Lasse Karlsson*

*Huvudpersonerna under kvällen.
Från vänster Peter Johansson, Weimar Sjöstedt, Gerd Brisfjord Karlsson och Kalle Bäck.
Foto: Lasse Karlsson*

Det föll i glömskans hav

Det som kännetecknar oss släktforskare är vår nyfikenhet, envishet och vårt stora intresse för våra förfäders liv och leverne. Man vill snabbt bakåt i tiden, till 1800-talet och åren dessförinnan. Det går snabbt att ta sig igenom 1900-talet och glömma vad som hände under 1900-talets första hälft. Traditioner, vårt sätt att uttrycka oss, kommunicera och inte minst hur vi skötte våra vardagssysslor. Man måste sitta ner och fundera en stund för att riktigt fatta hur mycket som hände under den tiden vi så snabbt vandrar förbi. Det bästa med första delen av 1900-talet är att det kan finnas någon i vår närhet som med ord kan berätta vilken betydelsefull tid detta var och vilken utveckling som skedde i Sverige.

Jag ska nu ta er med på en resa under denna tid då så mycket blev annorlunda. Sverige är ett avlångt land med både städer och landsbygd och det var stora variationer av händelserna beroende på var man bodde. Men i det stora hela kan vi vara överens om att Sverige förändrades och moderniserades. Här är några exempel på det som gjorde livet lite lättare.

*Tvättmaskinen underlättade mycket.
Foto: Sune Sundahl (1955)*

Tvättmaskinen. Professor Hans Rosling använde tvättmaskinen som en symbol för den stora revolutionen för kvinnorna. Det tror jag stämmer! Tänk att slippa byka om våren, att inte behöva ta fram tvättbrädan och gnugga kläderna rena. Man kunde inte heller vrida på en kran för att få vatten till tvätten utan måste pumpa upp vatten eller hämta det i en källa en bra bit hemifrån först. Om man ser tillbaka på detta så förstår man vilken betydelse i hushållet tvättmaskinen hade. Hur mycket tungt arbete kvinnor besparades.

*En av de första dammsugarna.
Bild från Digitalt museum.*

Dammsugaren. Den där sopkvasten som stod där i hörnet eller i en skrubben gjorde inte så mycket nytta i städandet! Jo den tog väl upp lite smulor grus och skräp efter veden som man eldade spisen med. Men det övriga då? På mattorna var inte lätt att sopa och inte in i hörnen heller. Så kom då dammsugaren och allt blev mycket enklare. Jag minns att mamma tyckte den var vacker att titta på. Varje gång hon använt den ställde hon tillbaka den i den fina kartongen under de första åren. Helt plötsligt blev det båda enklare och roligare att håll rent.

Elektrisk spis. Att slippa elda i spisen för att laga mat och baka när det var 25-30 grader varmt ute, vilket under. "Medelvarm ugn" stod det i receptet för bullarna som mamma skulle baka. Vad var det för grader? Mamma eldade o eldade och öppnade ugnsluckan och höll in handen i ugnen och kände efter. Jodå nu var det nog lagom så in i ugnen med bullarna

*En tidig elektrisk spis.
Bild från Digitalt museum.*

och de blev jättegoda. Med den elektriska spisen kunde man ställa in gradantalet och man kunde fortfarande ha lite svalka inomhus när sommarvärmen slog till och man slapp hämta ved i vedboden.

Men för alla dessa bekvämligheter krävdes att man hade elektricitet i huset och det tog lång tid innan de flesta i Sverige fick det. I början av 1900-talet började de första hushållen få el och det var då i städerna. På landsbygden var det först efter andra världskriget som den stora elektrifieringen tog fart. Men det tog tid och först i slutet av 1950-talet var det mesta klart i hela landet. I våran familj fick vi el 1945 och jag minns när jag fick trycka på knappen! Pappa lyfte upp mig på armen och sa: "Tryck på den knappen" och det gjorde jag. Jag minns min förvåning när det blev ljust i hela rummet. Kvällarna innan hade vi fått sitta vid fotogenlampan för att se något och det ljuset räckte inte långt omkring. Vilken lyx detta var!

Telefonen. Nästa mirakel var väl telefonen! Att kunna ringa och få veta vad som hänt eller kalla till en sammankomst. Förut var det bara att gå eller cykla till den som skulle ha budskapet. Tänk så behändigt! Vi hade numret 58b och pappas bror som bodde några hundra meter bort hade 58a vilket betydde att vi kunde ringa varandra utan att gå genom telefonväxeln. Annars fick man ringa till telefonväxeln och beställa det nummer man ville till. Telefonisten upprepade numret kopplade det och sa "varsågod". Skulle man ringa till någon som bodde längre bort kallades det rikssamtal. Då fick man beställa samtalet och telefonisten ringde upp när hon kopplat klart. Då var det dubbel telefonsignal som kom och då visste man att det var riks. Det var helt underbart att kunna prata med sin

kusin i Linköping men betydligt mer omständligt än att idag bara plocka fram mobilen och ringa.

Traditioner

Inte bara arbetsmetoder har förändrats utan även våra traditioner och sätt att leva i övrigt. Många traditioner har försvunnit men kanske återkommit i en ny variant. Även helt nya traditioner har uppstått allt eftersom vårt samhälle utvecklats.

Bröllop. Fram till 1969 var det lag på att ta ut lysning. Lysningen kungjordes tre söndagar i rad i kyrkan. Under lysningstiden, oftast tredje lysningen, var det tradition på olika platser i landet att ha björkdragning för brudparet. Man samlades ett gäng ungdomar, sågade ner en björk som för hand drogs fram till gården där paret befann sig. Ofta var en dragspelare med i tåten för följet och ibland hade man med en slö såg. Brudparet skulle med sågen såga upp björken och tillverka något föremål, en barnvagn en barnsäng eller något annat. Sen bjöds man in i gården på något gott att äta. Denna tradition förvann men är nu tillbaka på några platser.

Vid bröllopsdagens kväll gick man till bröllopsgården och ropade

*Ett vackert brudpar på stranden.
Foto: Christian Hultgren*

Axel Danielsson i sin öppna kista 1924. De närmast sörjande tar farväl i Flodlycke, Svinhult. Foto: Christian Hultgren

”brudparet ut”. Då skulle brudparet komma ut och visa sig och de som kommit hurrade och kanske också sjöng något. I Ydre var det vanligt att brudparet hade ett fat med pepparkakor som man bjöd de församlade på. Det var en mycket uppskattad tradition som verkar ha försvunnit.

Begravning. Även vid dödsfall och begravingar fanns traditioner förr fram för allt på landet men de verkar ha försvunnit i dag. Olika ritualer förekom säkert på olika platser i landet och jag berättar här om traditioner fram för allt i Ydre. I samband med dödsfallet var det vanligt att prästen, släktingar och grannar samlades i sorgehuset för att ta farväl av den bortgångne. Den döde låg då i den öppna kistan och de församlade kunde lägga en blomma som avsked. Prästen var med och läste något ur bibeln och en psalm sjöngs. Efter den ceremonin var det sen dags att köra fram den avlidne till gravkoret vid kyrkan. Två skalade granar med bruten topp sattes upp vid ytterdörren i sorgehuset. På vägen där likbilen skulle köra dekorerade man med granris vid sorgehuset och utanför granngårdarna. Granris lades på båda sidor av vägen men också på vägens mitt där ett kors av granris låg. Detta

var en vacker vördnad för den avlidne. Under begravingen bar de närmast sörjande kvinnorna svart slöja över ansiktet för att dölja sina tårar. Männen hade ett svart sorgband runt armen eller senare på kavajslaget. Dessa bars även en tid efter begravingen.

Vid en begraving i Falkenberg fick vi uppleva en sedvänja som fanns kvar där men som var ny för oss. Efter begravningsakten i kyrkan samlades alla bilar i en lång rad utanför kyrkan. En vaktmästare gick runt och fäste en svart flagga fram på alla bilar. Man åkte sedan efter begravningsbilen genom stan till begravningsplatsen, alla bilar stannade upp och ingen fick bryta kortegen. En vördnadsfull ceremoni.

Listan på olika traditioner som försvunnit men också som uppkommit skulle kunna göras lång. Jag önskar att min lilla ”ihågkomstlista” ska påminna om den viktiga utveckling som pågick under åren 1900-1960. Det är den tiden som vi släktforskare så snabbt vandrar igenom. Det är några år väl värda att känna till och minnas. Glöm inte att berätta det ni själva varit med om för era barn och barnbarn.

Gerd Brisfjord Karlsson

**Aronssons
Blomsterhandel**

Storgatan 36, Tranås
Tel 0140-127 36
www.aronssonsblommor.se

FOTOGRAF
ERIK HELLQUIST

Storgatan 40, TRANÅS
www.erikhellquist.nu

Från Vinnarsrum i Asby till Iowa i USA och tillbaka

Den svenska emigrationen till Amerika under andra halvan av 1800-talet och början av 1900-talet är en fascinerande del av vår historia. En femtedel av Sveriges befolkning lämnade landet för en många gånger osäker tillvaro i det nya landet. När man närmare studerar de människor som tog steget att emigrera, kan många spännande öden visa sig. Vilken var deras historia och motiv för att lämna fosterlandet. Vad hade hänt förfäderna och hur gick det sedan för barn och barnbarn i Amerika. Om sedan, de nu levande ättlingarna återvänder till förfädernas hembygder i Sverige, hur blir deras upplevelser. Ni ska här få berättelsen som börjar med riksdagsmannen Sven Pedersson i Asby på 1600-talet och som slutar med Julie Nelson Stickney som i maj 2025 återvänder från USA och får trampa jorden där förfäderna levde tio generationer tidigare.

Gården Vinnarsrum

Bonden och riksdagsmannen Sven Pedersson var född kring 1630 och brukade gården Vinnarsrum i Asby socken. Hans hustru i första giftet var Ingeborg Persdotter. Paret fick fyra söner och två döttrar, bland annat sonen Nils som döptes 5 april 1674. Nils kom att få ett mycket dramatiskt liv. Han växte upp i Vinnarsrum och eftersom äldste brodern ville ta över gården var Nils tvungen att söka sig någon annanstans. Sverige var vid den tiden en militär stormakt och armén attraherade många unga män, så också Nils Svensson. Han fick veta att ryttaren vid Hults rusthåll i grannsocknen Norra Vi skulle sluta och han

Den uniform som Nils bar som ryttare. Bild från "Svenska Arméns uniformer"

kände väl till förhållandena där. På rusthållet fanns också dottern Maria Månsdotter. Hon var ett lämpligt parti och paret gifte sig, strax efter att Nils tillträtt som ryttare på rusthållet.

Krig och fångenskap

De första åren i armén var lugna med mönstring och lite övningar, men 1700 startade det stora nordiska kriget vilken blev inledningen till många år av krigstjänst för Nils. Kommande året, vid Valborg, lämnade han Hult och sin familj, vilka han inte skulle återse på 20 år. Rytterna i Östgöta kavalleriregemente skepades över Östersjön och deltog de följande åren i strider mot Polen,

Sachsen och Ryssland. Nere i Europa befordrades Nils till korpral och fick soldatnamnet Winberg. Den svenska armén var under många år framgångsrik i striderna, men i juni 1709 stod det ödesdiga slaget vid Poltava där ryssarna i stort sett krossade de svenska trupperna. De överlevande svenskarna, bland annat Nils Svensson Winberg, tillfångatogs och placerades i ett av Rysslands beryktade fångläger.

Nils återkommer

Hemma i Sverige blev man så småningom övertygade om att Nils hade dött i Ryssland. Hustrun Maria gifte om sig och bildade ny familj på Hult. Men Nils hade tillsammans med sex andra östgötar överlevt den ryska fångenskapen. Freden slöts och 1722 återkom dessa till Sverige. Man kan bara ana vilken uppståndelse det blev på Hults rusthåll när Nils dök upp efter att ha varit borta i 21 år.

Hults norrgård i Norra Vi som nu ligger där alla gårdar i Hult tidigare låg samlade. Även rusthållet låg på denna plats. Foto: Lasse K.

Efter förhandlingar och godkännande i häradsrätten återfick Nils rätten till sin hustru och rusthållet. Året efteråt föddes sonen Lars. Nils Winberg levde, trots sitt hårda liv till 1740 och gården stannade därefter kvar i familjen i ytterligare två generationer.

Nils yngste son Lars Nilsson Winberg tog över rusthållet och gifte sig med Maria Svensdotter. Paret fick många barn, bland annat dottern Elisabet. Elisabet Larsdotter träffade Sven Persson från gården Edstorp i Asby ett par kilometer bort.

Straffad för stöld

Elisabet och Sven gifte sig, fick flera barn och flyttade av någon anledning runt på flera olika gårdar och torp i trakten. Därefter gick flytten till Askeryds socken där det gick riktigt snett. I husförhörlängden från 1803

Gården Vinnarsrum i Asby socken där Nils Svensson Winberg föddes. Foto: Lasse K.

står Elisabet ensam med barnen och prästen har skrivit i marginalen: "Mannen Sven Persson är efter tvenne gånger begången tjuvnad, straffad med 66 par spö och dömd till 2 års fästningsarbete i Marstrand".

Sven Perssons medfångar på fästningen var ofta råbarkade typer. Här är Carl "Vargen" Pettersson som satt där lite senare. Bild från Digitalt museum.

Enligt domboken har Sven vid ett par tillfällen i Sunds socken stulit mat, handdukar och olika verktyg. Varför han gjorde detta kan vi bara spekulera i. Hade familjen det väldigt knapert eller hade Sven svårt att skilja på mitt och ditt. Familjen återförenades aldrig efter att Sven släppts ut från fängelsestraffet. Elisabet hade flyttat till en broder i Norra Vi och flera barn var i vuxen ålder. Bara en son som anges som sinnessvag bodde kvar hos pappan i Askeryd.

Lars Svensson

Elisabet och Svens ena son Lars var född i torpet Nyhemmet under Bulsjö i Sunds socken. Det var säkert ingen rolig start i livet med en far som hamnat på fästning. Lars Svensson fick ta huvudansvaret för modern och syskonen under den tiden. Men Lars var

ambitiös. Han arbetade flera år som dräng på olika gårdar och sedan som brukare på en gård i Askeryd. Lars gifte sig med Stina Svensdotter och familjen var först i tio år brukare i Flisby på gården Råskog. 1830 flyttade familjen till Konungsäng i Askeryd och året efter kunde Lars och Stina köpa gården. Lars Svensson lyckades trots dåliga odds bra i livet och bouppteckningen efter honom visar på en familj som hade det riktigt gott ställt.

Det fjärran landet lockar

Lars och Stinas dotter Charlotta föddes i Konungsäng 1833. När fadern dog tio år senare kunde hon, hennes mor och syskon bo kvar eftersom äldsta brodern övertagit gården. Sexton år gammal träffade Charlotta Anders Peter Israelsson från Asby och paret blev förälskade. Drygt ett år senare gifte de sig och hon flyttade till Anders Peter som var torpare i Fällorna under gården Aspa på Asby udde. Livet i torpet var slitsamt. I bygden var det flera personer som emigrerat till Amerika och skrivit brev hem till Sverige om de möjligheter som fanns där. Det fjärran landet lockade och i maj 1852 lämnade Charlotta och Anders Peter hembygden och startade resan mot Amerika.

Charlottas man Anders Peter Israelsson från Asby, på äldre dar i USA där han allmänt kallades A.P. Privat foto.

Enbart det året var det mer än 170 personer som emigrerade från Ydres olika socknar.

Den 29 juni gick de ombord på segelfartyget Carlos i Göteborgs hamn och knappt två månader senare var skeppet framme i Amerika. Paret bosatte sig i staden Berlin i Illinois och efter några månader föddes deras första barn, dottern Emma Carolina. Familjen utökades efterhand med ytterligare elva barn, varav tre dog i späda ålder. Efter 25 år i Illinois flyttade familjen till Nebraska där Anders Peter köpte mark i flera omgångar och så småningom ägde han en riktigt stor farm. Det var på den tiden när möten med indianer fortfarande var vanliga och hjordar av bisonoxar strövade på prärien i Amerika.

Framgång och stor familj i Amerika

Dottern Emma träffade ynglingen Anders Adolf Israelsson som emigrerat till Amerika 1868. Han var född i Askeryd, dvs samma församling som Emmas mor kom ifrån. Anders Adolfs far kom från Asby, samma församling som Emmas far. Det är svårt och tro att slumpen spelat in här, utan det var troligen så att familjerna som kom från samma trakter i Sverige hade kontakt med varandra i Amerika.

Emma och Anders Adolf gifte sig 1871 och bosatte sig i Illinois. Anders Adolf hade då också ändrat sitt namn till Adolph Aspegren. Det var inte ovanligt att svenskar ändrade sina namn mer eller mindre i det nya landet. Familjen utökades under åren med femton barn och flyttade till Saronville i Nebraska. Adolph blev mycket framgångsrik i Amerika. Han var lantbrukare, framgångsrik affärsman, hade förtroendeuppdrag i banker och församlingar och mot slutet av sitt liv även borgmästare i Saronville.

Forts. nästa sida

DE FLESTA VÄLJER ARKIVDIGITAL

ArkivDigital är populärast bland släktforskare i Sverige. En komplett tjänst som har källmaterialet och registren du behöver, exempelvis kyrkböcker och bouppteckningar för hela Sverige. Plus möjligheten att bygga egna släktträd. Prova gratis innan du bestämmer dig för ett abonnemang. Läs mer på www.arkivdigital.se.

ArkivDigital

Din nyckel till historisk kunskap

Sveriges ledande leverantör av historiskt källmaterial via internet till historiker, släkt- och hembygdskare och andra som vill studera källorna i original.

Charlotta Aspegren som även hon gifte sig med en man från Sverige. Privat foto.

Många med svenska rötter

Emma och Adolfs dotter Charlotta träffade även hon en man som utvandrat från Sverige. Fred Johnson kom som treåring 1873 till Amerika tillsammans med föräldrar och ett par syskon. Han var född på Gotland och hade i Sverige namnet Johan Fredrik Karlsson.

Christer Fredriksson (till vänster) som idag äger och bor i Vinnerrum visade Ken och Julie runt på gården. Foto: Lasse K.

Charlotta och Fred bosatte sig i Nebraska och hade ett lantbruk där. Paret fick två söner och en dotter.

Dottern Ethel gifte sig med lantbrukaren Theodore Roosevelt Nelson, också han med rötterna i Sverige. Ethel arbetade först en del som lärare, men hade sedan fullt upp med sysslorna som bondhustru på farmen i Nebraska. Theodore dog ganska tidigt men Ethel levde ända till 2006 och blev 97 år gammal.

Ken Nelson

Ethel och Theodors son Ken föddes 1945. Han ärvde sin fars, farfars och farfars fars intresse för jordbruket och kom att arbeta med ekonomi och utveckling av den branschen. Ken har alltid haft ett mycket stort intresse för sina förfäder och släktforskning. Han har noggrant kartlagt hela sin släkt, även förfäderna i Sverige. År 2013 besökte han Sverige tillsammans med sin dotter Julie och sin nu avlidne bror Ted. Vi hjälpte Ken då med en del forskning samt ordnade ett överrasknings-möte med några nu levande släktingar i Sverige.

Ken och Julie till Sverige igen

I maj det här året var det åter dags för Ken och dottern Julie att besöka Sverige. Målet var bland annat Tranås, Ydre och Askeryd. Ken och Julie fick besöka gårdarna Hult i Norra Vi, Vinnerrum och Edstorp i Asby, Konungsäng i Askeryd samt flera andra platser där de tidiga förfäderna levde och verkat. De fick också träffa de nuvarande ägarna på flera av gårdarna.

Ken och Julie besökte Smedstorps kulturreservat. Till deras stora förtjusning träffade vi Jörgen Karlsson som brukar gården. Till höger Gerd Brisford Karlsson som berättade om Smedstorp.

Den glädje, över att få knyta ihop släktens historia, som Ken och Julie har visat, går inte att ta miste på. Det betyder allt för dom! Det känns också väldigt bra att kunna hjälpa till och möjliggöra de här upplevelserna. Efter tio dagar fulla med upplevelser i Sverige kunde Ken och Julie återvända till Manassas i Washington och Bettendorf i Iowa.

Lasse Karlsson

Källor: "Östgöta kavalleriregemente i Karl XII:s krig" av Waldemar Stenhammar, "Ydre torp och gårdar" av Olov Mattsson, "Leonard Kaggs dagbok 1698-1722", Domböcker vid Ydre häradsrätt, Militära rullor och Kyrkböcker, Ken Nelsons kartläggning av slakten och newspaper.com.

Ny säsong av "Allt för Sverige"

Nu är SVT:s "Allt för Sverige" tillbaka med sin 13:e säsong. I den får vi åter hänga med då tio nya svenskaner med en stark längtan efter att utforska sina rötter reser till Sverige för att lära känna landet, historien och inte minst sin egen släkt.

I premiärsnittet anländer deltagarna med båt till Torekov på Bjärehalvön. Programmet leds även i år av Anders Lundin. En efter en måste deltagarna lämna tävlingen – men vinnaren får som alltid den stora belöningen: ett oförglömligt möte med sin svenska släkt. Första programmet sänds måndagen 20 oktober klockan 20.00 i SVT1.

Lite tips för forskarsugna

Vi släktforskare grottar ner oss i kyrkböcker av alla slag och det är riktigt, det är där vi ska vara när vi forskar, det är våra källor. Men någon gång då och då borde vi lyfta blicken och se vad som finns mer omkring oss att använda om inte annat så för nöjes skull.

Det finns så otroligt mycket som vi kan ha nytta och glädje av. Här kommer lite tips som ni kan pröva någon gång.

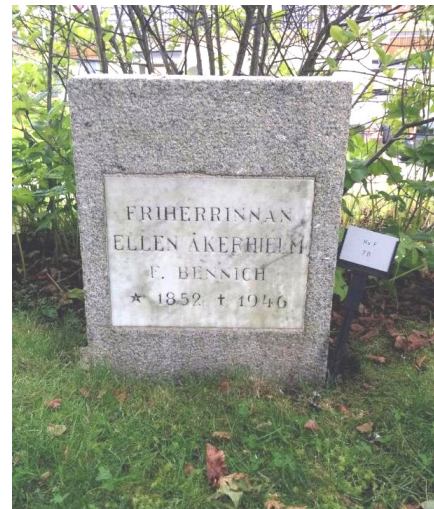
Barnmorskedagböcker. 1881 blev det lag på att barnmorskor skulle föra dagbok vid förlossningar i hemmet. I dessa böcker kan man hitta en hel del intressant. Förlossningen är noggrant dokumenterad liksom klockslag för födseln, barnets vikt och längd, om komplikationer tillstött och så vidare. Dagböckerna finns oftast på riksarkivet men kan även finnas på andra ställen. På NAD kan man söka och få upplysning om var böckerna finns. Inga barnmorskedagböcker finns ännu skannade så vi får ta oss till landsarkiven för att läsa dem.

Arkiv Digital. För den som har ett abonnemang på Arkiv Digital finns

ett helt smörgåsbord av handlingar att bläddra i. I deras arkivsök finns mycket intressant och användbart. Gå in på **Arkivsök** och skrolla ner till **Tryckt litteratur** och det öppnar sig ett rikt urval av olika dokument. Där kan du t ex hitta en Telefonkatalog för år 1916. Den finns för olika delar av landet bland annat Småland och Östergötland. Där finns också "Gods och gårdar" och "Sveriges bebyggelse" för 1940 - 50-talet. Där får man bilder och uppgifter på byggnaderna. Där finns också beskrivning över de olika socknarna som boken innehåller. Då du är inne i Tryckt litteratur finns ytterligare samma rubrik **Tryckt litteratur**. Klicka in där och du får mängder med förslag på speciella böcker och annat.

Flyttningsattester. Flyttningsattester är bilagor till flyttningslängder och finns förvarade i kyrkoarkivens serie III. I atesten finns noterat namn, födelsedatum och ort. Upplysning om yrkesverksamhet, giftermål, begångna brott och om personen fått Herrens Heliga Nattvard (HHN) mm. Dessa kan vara bra då husförhörlängderna inte alltid finns så långt tillbaka i tiden. På vissa orter finns flyttattester

från slutet av 1700-talet. Arkiv Digital har börjat skanna en del men bara Gotland än så länge. På NAD kan man se i vilket arkiv de förvaras.

En gravsten på Tranås gamla griftegård som är dokumenterad i Gravstensinventeringen.
Foto: Anders Johansson

Gravstensinventering Sedan slutet av 1970-talet pågår i Sverige en inventering av gravar och den finns nu inlagd som databas. Där kan man söka på namn och ort och få foto på gravstenen och ibland hela gravvården. Det är olika vilka socknar som deltagit i projektet eftersom det hela bygger på frivilligt arbete. Man kan också söka på **Svenska Gravar** och **Gravar.se** eller **Find a Grave**. Find a Grave är mest för USA men kan finnas i hela världen.

En liten förklaring på vad bokstäverna NAD betyder. **NAD står för Nationell Arkivdatabas.** Du hittar den på Riksarkivets startsida. Där kan man söka på allt t ex namn, platser, yrken mm.

Hoppas ni fått lite inspiration att gå utanför den vanliga ramen och hittar lite överraskningar! Lycka till!

Gerd Brisfjord Karlsson

Blankhester

Postadr.: Tranås. Tel. 16 Farsbo.

Areal: Total 50,25 har, därav 12,25 åker, 38 skogs- o. betesmark. Tax.-v. 22.000.

Jordart: Mull- o. mossjord. Skogsbest.: Barr- o. lövskog. Manbyggn. är av gammalt datum. Ekonomibyggn. uppf. 1920. 2 hästar, 1 unghäst, 11 kor, 5 ungdjur, 5 svin, 20 höns. Reakt.-fri besättn. Gården kom till släkten 1907.

Äg.: Simon Larsson f. 21/10 1891. Son till J. A. Larsson o. h. h. Ida f. Anst. Gift med Hanna f. Sjöb.

Äg.: Har erhållit Mjölpropagandans diplom.

Boda

Postadr.: Tranås. Tel. 3413.

Areal: Total c:a 135 har, därav 25 åker, 110 skog o. övr. mark. Tax.-v. 30.000.

Jordart: Mull-, sand- o. mossjord. Skogsbest.: Barr- o. lövskog. Manbyggn. uppf. för c:a 50 år sedan. Ekonomibyggn. av äldre datum. 4 hästar, 3 unghästar, 16 kor, 14 ungdjur, 15 svin, 85 får, 30 höns. Gården arrend. sedan 1938 av nuv. brukaren.

Äg.: Staten.

Arr.: Josef Gustafsson f. 16/5 1889. Son till August Gustafsson o. h. h. Kristina f. Gustavsson. Gift med Elisabet f. Törnkvist. Barn: Karl Gustav, Anna Lisa, Karl Erik, Nils, Gunborg, Gunnar.

Arr.: Har erhållit diplom o. pris för häst- o. fåravel.

Ett avsnitt från kapitlet om Säby socken i Gods och Gårdar.
Bild från Arkiv Digital.

Ett stort Tack!

Styrelsen vill rikta ett varmt tack till våra annonsörer för ert stöd till föreningens verksamhet. Vi vill också tacka de personer, ingen nämnd och ingen glömd, som på ett eller annat sätt skänker gåvor till föreningen.

Tänt var det här!

En liten berättelse om eld och tändstickor.

Elden har i alla tider varit betydelsefull för människan, men innan tändstickan fanns, fick man hitta andra sätt skapa eld på. Man kunde gnugga två små träbitar mot varandra och när träet var varmt o började ryka, lade man lite torrt löv eller fnöske under pinnarna så att detta kunde ta eld. Man kunde också slå två stenar mot varandra för att få gnistor.

Det första exemplet man känner till på att kontrollera eld var i Kina på 500-talet e Kr. Där kunde man tända med svavelbelagda stickor, men svavelstickorna krävde redan en eld för att kunna tändas.

År 1670 upptäckte den tyske alkemisten Henning Brand den vita fosfor. Denna fosfor är ett extremt giftigt ämne som kan självantända i kontakt med luft.

Tio år senare kom engelsmannen Robert Boyle på idén att blanda fosfor med svavel och skapade den första tändstickan som antändes genom att man repade dess huvud

*Gustav Erik Pasch (1788-1862).
Foto från Tekniska Muséet.*

mot vilket skrovligt föremål som helst. Fosfortändstickor började produceras i större skala under 1830-talet. Problemet var att också dessa ofta självantände.

Den svenske uppfinnaren och kemisten Gustav Erik Pasch utvecklade idén att använda den icke giftiga röda fosfor vid tillverkning av tändstickor. Den röda fosfor kunde inte självantända.

Pasch tar bort fosfor från stickans knopp och lägger materialet på ett speciellt plån.

1844 tog Pasch patent på sin upptäckt och tillverkning av säkerhetständstickan startade i Sveriges första tändsticksfabrik i Stockholm. Produktionen där blev dock väldigt dyr och fick läggas ner efter några år.

1844-45 startade bröderna Johan och Carl Lundström Jönköpings tändsticksfabrik.

I början tillverkades tändstickor av vit fosfor, men bröderna tog till sig och utvecklade Paschs idé och 1853 började säkerhetständstickor tillverkas i Jönköping. Den vita fosfor byttes ut, stickan fick en större satsknopp

Originaletiketten för Säkerhetständstickorna. Foto från Jönköpings Tändsticksmuseum.

och asken ett plån på den smala sidan. På plånet satt den ofarliga röda fosfor.

Bröderna Lundström blev framgångsrika även utanför Sverige med sin tändsticka.

Materialet i själva stickan är asp. Asp är hållbart, vilket gör att stickan inte går sönder. I början skedde all tillverkning för hand, vilket var både tungt och tidskrävande. Varje sticka hyvlades för hand och buntades samman för att doppas i stearin eller paraffin, som underlättar för stickan att brinna och därefter i tändsatsmassan.

*Alexander Lagerman (1836-1904).
Foto från Svenskt Biografiskt Lexikon.*

Stickorna torkades och förpackades i askar. En inre ask med ett yttre fodral var en praktisk innovation som började tillverkas på Jönköpings tändsticksfabrik.

Ingenjören Alexander Lagerman i Jönköping lyckades på slutet av 1800-talet mekanisera tillverkningen av tändstickorna. 1892 konstruerade han den så kallade komplettmaskinen som helt kom att förändra tändstickstillverkningen. Maskinen tog hand om alla steg i produktionen.

1903 tillverkade man i Jönköping 72 miljoner tändstickor i snitt per dag.

Tändstickan blev även en stor exportvara och säkerhetständstickan blev känd som den "Svenska Tändstickan".

Tack vare modern tryckteknik kunde man nu förse tändsticksaskarna med allehanda motiv, även i färg.

Man utnyttjade billig arbetskraft i fabrikena, främst kvinnor och barn. Arbetstiderna var långa – upp till 11 timmar per dag.

Att arbeta med den vita fosfor var mycket hälsovådligt - till och med dödligt. Långvarig kontakt orsakade fosfornekros (käkbrand), där käkbenet förtvinade, tänderna föll ur och leder förstördes.

Exempel på olika tändsticksetiketter.
Foto från Jönköpings Tändsticksmuseum.

1901 förbjöds försäljning av fosfortändstickor i Sverige och 1920 förbjöds all tillverkning.

Brandrisken var stor i fabrikena. Vid Vulcans tändsticksfabrik i Tidaholm inträffade en förödande brand 1875, där 47 personer (mest kvinnor och barn) dog.

Ivar Kreuger

En betydelsefull man för tändsticksindustrin var Ivar Kreuger. Kreuger övertog två tändsticksfabriker från sin far och sin farbror. Genom uppköp och sammanslagningar av tändsticksfabriker bildades 1917 Svenska Tändsticksaktiebolaget med Krueger som VD. Koncernen blev genom detta störst i världen på tändstickstillverkning med produktion över hela världen. Som vi vet drogs STAB med i den stora börskraschen i New York 1929. Många kreugerföretag gick i konkurs och Krueger själv stod med enorma skulder som omöjligen kunde betalas. Tändsticksbolaget hämtade sig så småningom, men det var först på 40-talet som verksamheten kom igång ordentligt igen.

I begynnelsen fanns det 155 tändsticksfabriker i Sverige, varav 15 som bara tillverkade askar och etiketter. Idag finns två fabriker, en i Vetlanda, som gör stickor och askämnen och en i Tidaholm som gör stickorna färdiga med knopp och paketerar dem i askar. Tändstickan kan tyckas vara en obetydlig liten tingest, men den har

betytt och betyder mycket för den svenska industrin – och för oss som använder den.

1992 presenterades den svavelfria tändstickan, där man tagit bort alla tungmetaller och därmed gjort stickan miljövänlig

Numera heter tändsticksbolaget som bekant Swedish Match.

Varje dag producerar Swedish Match cirka 4 miljoner tändsticksaskar, vilket motsvarar cirka 200 miljoner tändstickor.

Berit Ekberg

Källor: Jönköpings Tändsticksmuseum, Swedish Match, Svenskt Uppfinnaremuseum, Tekniska Muséet, Snus- och Tändsticksmuséet, Wikipedia, Faktabas

Jönköpings Tändsticksmuseum, som finns i den byggnad, där tändstickstillverkningen började. Foto från Jönköpings Tändsticksmuseum.

Tranås 0140-16304
www.sv.se/tranas

**TRANÅS
ENERGI**
**Ditt lokala
energibolag**

Vi sponsrar Tranås/Ydre släktforskarförening!

Mina rötter i Asby

Bonden Anders Andersson dör plötsligt av slag en oktoberdag 1818. Han är då 40 år gammal och sliter på gården Tovarp i Asby. Han efterlämnar hustrun Maja Persdotter och barnen Jonas Adolf 9 år, Anders Petter 8 år, Anna Maria 2 år och Katarina Charlotta 3 månader. Maja söker sig till Skortebo Norrgård där hon tidigare varit piga och där hon 13 år tidigare gifte sig med sin Anders.

Från Rørsberga i Torpa kommer Johannes Andersson. Han är tillträdande hemmansbrukare i Skortebo och har varit dräng i Höglycke. 1822 gifter han sig med Maja och blir med tiden delägare i både Norr och Södergården.

Barnen växer upp och arbetar på gården. Anders Petter hittar sin Maja Stina Jonsdotter och de gifter sig 1839. Av Maja Stinas bror får Anders Petter köpa 1/6-dels mantal i Södra Rakstorp men de bor kvar i Skortebo. De får en dotter och en son och 1843 flyttar de till granngården Rödamålen.

Deras son dör två år gammal men barnaskaran utökas snart med två söner och två döttrar.

1846 köper Anders Petter 1/2 mantal i Skortebo Norrgård och 1851 1/8 mantal i gården Lindåsen.

När styvfadern Johannes dör 1852 köper han återstoden av Skortebo Norrgård och blir helägare.

Anders Petter och familjen flyttar tillbaka till Skortebo när hans mor Maja Persdotter dör 1855, och 1858 köper han ytterligare 1/8 mantal i Lindåsen.

När min farfar Karl August föds 1861 äger hans far Skortebo Norrgård, Lindåsen och är delägare i Södra Rakstorp. Karl August är bara två år när fadern Anders Petter dör. Då övertas Skortebo Norrgård av mågen Alexander Johansson och äldsta dottern Anna Charlotta. Skortebo Norrgård är kvar i släkten än i dag. Lindåsen ärvs av änkan Maja Stina.

Karl August är dräng hos sin syster och sväger på gården Linneberg, men 1886 tar han över Lindåsen och gifter sig 1892 med Augusta Josefina Svendsdotter från Redeby Södergård i Askeryd.

Han ägnar sig åt byggnadssnickeri som egen företagare flera år vid sidan av jordbruket.

1913 föds sonen Sven som blir elfte och sista barnet i familjen. 1916 hålls bröllop för äldsta dottern Hildur och Denis Gustafsson från Karstorp i Askeryd. Ett hundratal gäster har förevigats på fotot taget av fotograf Gerda Hahn från Ramfall.

Min far Einar som chaufför på Romanäs. Privat foto.

Min far Einar föds 1904 som nummer sex i barnaskaran. Han går fyra år i Gransbo skola med undervisning varannan dag. De äldre syskonen fick gå i Asby kyrkskola.

När Einar är 22 år flyttar han till sin bror Herman på gården Blekstorp i Västra Ryd och hjälper till med arbetet i skogen. Han gör även jobb som plankbärare vid sågverk i trakten.

Jag och min syster Marianne med mor och far i Kimarp. Privat foto.

1928 tar han körkort och får anställning som chaufför på Romanäs sanatorium. Där kör han lastbil och hämtar varor och uträttar ärenden åt sanatoriet och patienterna. Med personbil skjutsar han patienter mellan Tranås och Romanäs. Det ingår även jordbruksarbete i tjänsten.

Han sköter tydligen sina åtagande bra enligt avgångsbetyget utfärdat av kamrer Sven Gunnhagen när han slutar där 1940.

Samma år 1940 säljer min farfar Karl August gården Lindåsen och köper ett hus på Kimarpsvägen i Tranås. Karl August och Augusta flyttar in på bottenvåningen. Einar gifter sig med Anna Widell från Gripenberg och de bosätter sig på övervåningen. Han jobbar ett tag som slaktare på slakthuset innan han blir chaufför på Möbelbolaget. Därefter blir det jobb på AB J Bruuns spannmålslager och lite extraknäck som nattvakt.

Claes Andersson

Källor: "Bidrag till Asby sockens krönika" av Oscar Wågman, Kyrkböcker

Karl August och Augusta med alla sina barn 1914. Min far står längst till vänster. Foto: Gerda Hahn

Praktisk uppslagsbok för alla!

Tänk vad man kan hitta i sina skrymslen!

Nedanstående är exempel i en foldern från 1944 som innehåller ”560 valda och beprövade råd och recept”. Vi vill dela med oss av några, en del att skratta åt men också tankvärda.

Vid håravfall ingnides hårbotten med grädde. Fortsättes med tills önskat resultat erhålles.

Ett effektivt **medel mot fräknar** är citronsaft, vilken ingnides varje kväll.

Mala potatis det går alldeles utmärkt att mala kokt kall potatis på mandelkvarn.

Är fisken färsk? Tryck med fingret på fisken, om inget märke uppstår är den färsk.

Mot **narig hud** är hönsflott (även av anka och gås) minst lika bra som köpta medel.

Man glömmer inte ugnen vid bakning om man fäster en lång och tunn pappersremsa i ugnsluckan. Den fladdrar och påminner.

När man skalar lök har man inget obehag om man håller över ångande gryta eller – enkelt nog - kommer ihåg att hålla munnen öppen. Ett par solglasögon utgöra också ett effektivt skydd.

Fiskben som fastnat i halsen lossnar om man sväljer ett rått ägg.

Klarskinn till kaffet går bra att använda skinnet från lutfisken. Klippes i bitar och lägges på pannan innan kaffet kokar upp.

Handskar blir rena och fina om de gnides med varmt potatismjöl.

Man behöver inte bränna sig på locket till kaffepannan eller kastrullen om man virkar en liten baskermössa av grovt pärlgarn och fäster över knoppen.

Redet under kycklinghönan snyltgästas ofta av ohyra, vilket oroar hönan. Ett tumstjock lager kolstybb i botten på redet hjälper.

Flugmedel. Om man målar möbler och väggar i skafferi och visthus med färger som tillsatts aseptin och kryddnejlikor sky flugorna. Man bör bstryka flera ställen i ladugården, stallar o. dyl. med lagerbärsolja. Man kan eljest placera ett fat eller skålar med olja vilket är att föredraga i exempelvis kök. Flygfäna retirerar skyndsamt genom den gläntande dörren.

Ur Tranås-Posten arkiv:

Tidningen Tranås-Posten hade tidigare en serie med korta fakta om Tranås med titeln ”Visste du att...”. Här är några exempel från serien.

- På 1860-talet började jordägare i Svartådalen att valla in sina ängar och leda bort vatten från dem genom att gräva kanaler. Detta blev startskottet till Svartåregleringen som avslutades på 1910-talet. Då hade bland annat marker dikats ur och ån sänkts.

- Tranås kvarn är känd sedan medeltiden och har även kallats Sevedstorps kvarn. På slutet av 1800-talet fanns där förutom kvarn även såg, smedja, färgeri och spinneri.

- Där Tranås kyrka ligger idag låg förut Ängarydsskogen. Det var i slutet av 1800-talet Tranås mest populära samlingsplats med en välanvänd musikpaviljong.

Midsommarfesterna var de mest besökta. Festerna var från början tänkta att samla pengar till folkhögsskolan, men 1897 gick pengarna till den blivande kyrkan. Tranås kyrka invigdes första advent 1930.

- År 1769 inrättades en sockenskola i Linderås. Barnen skulle lära sig att läsa och stava, särskilt texter om kristendomen. Först år 1857 fick Linderås dock sin första seminarieutbildade lärare (idag troligen motsvarande behörig lärare).

- Lagom till första maj 1912 öppnades Tranås tennishall. Den låg i ena änden av Falkgatan. Byggnaden revs 1958. Hallen användes även till festlokal, mässor och utställningar och för gymnastik, handboll och brottning.

Ydre och Kinda torp och gårdar

En bra hjälp i släktforskningen är Olof Mattssons ”Ydre och Kinda torp och gårdar” som vår förening har till försäljning. Detta USB innehåller i stort sett samtliga familjer i gårdar och torp i Ydre och Kinda kommuner från 1600-talet till början av 1900-talet. Asby, Norra Vi, Sund, Svinhult, Torpa och Västra Ryds socknar i Ydre och Tidarsrum, Kisa, Västra Eneby, Oppeby, Kättilstad, Hägerstad, Horn och Hycklinge socknar i Kinda. Dessutom finns soldater med familjer i Ydre kompani och Ydredelen av Vifolka kompani. Pris för USB-minnet är 200:-. För beställning kontakta Gerd Brisfjord Karlsson: gerdnyvi@gmail.com (Obs! Ny mail-adress) eller tel. 073-071 85 11.

Föreningens styrelse 2025

Ordförande: Lasse Karlsson 072-321 61 59
Vice ordförande: Janne Karlsson 070-672 18 28
Kassör: Claes Andersson 070-688 98 77
Sekreterare, webmaster: Anders Johansson 070-6279341

Vice sekreterare: Berit Ekberg 072-311 94 24
Ledamot: Els-Marie Göransson 070-496 02 63
Ledamot: Anders Gunnar 070-575 14 24

Övriga funktionärer:

Kursansvarig:

Gerd Brisfjord Karlsson
073-071 85 11, gerdnyvi@gmail.com

Redaktionskommitté:

Lasse Karlsson 072-321 61 59, Gerd Brisfjord Karlsson 073-071 85 11
och Berit Ekberg 072-311 94 24

Medlemsöppet

Hela hösten fortsätter vi med Medlemsöppet på tisdagar mellan klockan 16.00 och 19.00.
Vi håller på fram till och med 16 december.

Som medlem har du möjlighet att ta del av allt i vårt arkiv och använda datorerna i föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås.

Föreningen har Arkiv Digital-abonnemang på flera av datorerna.

I vårt arkiv finns ett stort antal pärmar med avskrifter från socknarna i och kring Tranås, samt ett omfattande bibliotek med hembygdslitteratur och kartor. Passa på att träffa andra släktforskare för en pratstund!

Fika för den som önskar.

Huvudansvarig är Els-Marie Göransson, telefon 070-496 02 63.

Medlemsförmåner

Som medlem i Tranås/Ydre Släktforskarförening har du ett antal förmåner via Släktforskarförbundet.

- Du får rabatt på de flesta av Förbundets produkter i Rötterbokhandeln.
- Du prenumererar på "Släkthistoriskt Forum" till ett billigare pris. För detta behövs en speciell rabattkod som du får genom någon i vår styrelse.
- Ancestry lämnar rabatt på sitt stora abonnemang samt erbjuder ett lägre pris på DNA-testkit. Gå gärna in på Tranås/Ydre Släktforskarförenings hemsida och ta del av de förhandstips vi har där, när det gäller DNA-testning.

Adressändring

Om du flyttar och ändrar adress är det viktigt att meddela Släktforskarföreningen!

Meddela oss också ifall du endast vill ha medlemsbladet digitalt.

Mail-adress

Vi vill gärna ha din mail-adress eftersom vi också skickar ut information och annan intressant läsning via mail. Om du inte lämnat din adress eller bytt den (eller inte fått mail från oss de sista månaderna), skicka ett meddelande till lassektranas@gmail.com

Medlemsavgift 150 kr/år. Familjemedlem 50 kr/år
Föreningens plusgirokonto: 442188-9 Swishnummer: 123 276 04 52

Tranås/Ydre Släktforskarförening

www.tranasydre.se

lassektranas@gmail.com